

F. Dárdai Ágnes

Az Egyetemi Könyvtár mint az egyetemtörténeti kutatások műhelye¹

Előzmények

A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára 1923-tól gondozza a Klimo György püspök által 1774-ben alapított nyilvános püspöki bibliotékát.² Ez a könyvállomány képezte a Pozsonyból Pécsre áthelyezett Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem könyvtárának alapját, és jelenleg is ez a legnagyobb különgyűjteményünk. Így könyvtárunk a 20. század eleji kezdetektől fogva nemcsak a modern, hanem egy jelentős, több évszázadot átölelő történeti könyvgyűjteménynek is őrzője. A Klimo Könyvtár az eredeti alapítási szándék szerint a Pécssett felállítandó universitas szakkönyvtárának létesült, megvalósulására azonban 1923-ig kellett a városnak várnia. A Pécsi Egyetemi Könyvtár ekként a kezdetektől a helyi egyetemtörténeti kutatások egyik műhelye. A könyvtár a történeti értékű könyvgyűjtemény mellett a Pécsi Egyetemtörténeti Múzeumnak is gazdája, melynek feladata a mai egyetem és jogelőd intézményei relikviáinak felkutatása, gyűjtése, továbbá tárgyainak szakszerű gondozása.

Az egyetemtörténeti kutatások nem előzmény nélküliek az intézményben. A könyvtár korábbi munkatársai (Boda Miklós, Fényes Miklós és Móró Mária Anna) az 1960-as évektől kezdődően foglalkoztak felsőoktatás- és egyetemtörténeti kutatásokkal, különös tekintettel a középkori és a 20. században újr alapított univerzitás történeti momentumaira. E kutatások 1999-ig csak szórványosak voltak: a könyvtárban dolgozó könyvtárosok egyéni kutatói ambícióit a könyvtár akkori vezetése általában támogatta, de arra nem volt lehetőség, hogy az egyetem történeti múltjának feltárását a könyvtár alapfeladatának tekintse, és azt szervezeti működési rendjébe integrálja. Meg kell említeni, hogy az 1960-as évektől Fényes Miklós hozzákezdett az egyetemtörténeti anyag szisztematikus bibliográfiai feldolgozásához. Az anyaggyűjtés előzményei 1976-ig nyúlnak vissza, amikor az Egyetemi Könyvtárban döntést hoztak az Egyetemi Archívum megszervezéséről.³ Az előzményekhez tartozik még, hogy 1992-ben a Pécsi Orvostudományi Egyetemen megnyitotta kapuit az Orvostörténeti Múzeum, majd 2000. szeptember 1-jén egyetemtörténeti kiállítást adtak át a Vasváry-házban.

¹ A 2012. szeptember 6-án, a Pécsi Tudományegyetem centenáriuma alkalmából rendezett tudományos emlékülésen elhangzott előadás szerkesztett változata.

² További részletek: <http://www.lib.pte.hu/tgyo/tgyo-tortenet>

³ A jövő egyik kutatási témája lehet az Egyetemi Archívum történeti feldolgozása.

Kutatómunka a Klimó Könyvtárban

1999-ben Móró Mária Anna főkönyvtáros, a Klimó Könyvtár kitűnő szakértőjeként, egyedüli – de már nyugdíjas éveikhez közeledő – kutatóként kitarotán javasolta az akkori új könyvtári vezetésnek, hogy a gyűjteménnyel kapcsolatos művelődés-, egyetem-, egyház- és könyvtártörténeti kutatásokra fiatal szakembereket alkalmazzon a könyvtár. E javaslat fontosságát alátámasztotta az a tény is, hogy a Pécsi Egyetemi Könyvtár nemcsak a hajdani püspöki bibliotéka páratlan könyvgyűjteményével, hanem egyéb, szintén értékes – kutatásra érdemes –, zömében történeti jellegű gyűjteményekkel is rendelkezett. Így a hajdani püspöki könyvtár kézirat- és irattárával, a minisztériumi rendelet alapján muzeális dokumentumnak nyilvánított egyetemi könyvtári dokumentumokkal, az Erzsébet Tudományegyetem Irattárával, továbbá a Jog- és Államtudományi Karon belül létrejött Kisebbségi Intézet könyvtárával és sajtókivágat-gyűjteményével, az Országgyűlési Gyűjteménnyel, végül Vas István költő–műfordító könyvtárával. A személyi állomány bővítésének szükségességét a könyvtár főigazgatójának javaslatára az akkori rektori vezetés támogatta, különösen azután, hogy Móró Mária Anna tollából megszületett a Klimó Könyvtár kutatásának első látványos kötete⁴, amely először tette közzé a régi püspöki könyvtárban őrzött dokumentumok szerzői katalógusát.

Először egy Szegedről érkezett, régi könyves szakirányú, néprajz–történelem végzettséggel rendelkező fiatal könyvtárost (Jaksa Helga), majd egy magyar nyelv és irodalom–történelem szakos pécsi tanítványunkat (Pohánka Éva) sikerült alkalmazni. Feladatuk a Klimó Könyvtár állományának tudományos szempontok szerinti feltárása, konferenciák szervezése, a megkezdett kutatások folytatása lett. A két fiatal szakember felvétele fontos döntés volt, hiszen egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az egyetemi könyvtár legnagyobb különgyűjteményének, a Klimó Könyvtár állományának gondozási, feltárási és szolgáltatási feladatait nem tudja egyetlen könyvtáros ellátni. Időközben Móró Mária Anna nyugdíjba vonult, de 2010-ben bekövetkezett haláláig folytatta a történeti állományok feltárási munkálatait, és folyamatosan átadta tudását a fiatal kollégáknak.

A Klimó-gyűjtemény kutatásához az Egyetemi Könyvtár az ezredfordulóig nem rendelkezett önálló olvasóteremmel, dokumentumainak kutatása általában egy-egy munkaszobában történt. A történeti jellegű gyűjteményeinkben való nyilvános búvárkodás elősegítésére 2000 őszén megkezdte működését a Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtárának kutatószobája, ahol a könyvtár már önálló, nyugodt helyszínt és egyúttal megfelelő szakmai kutatószolgálatot is tudott biztosítani.

Történeti Gyűjtemények Osztálya

A Klimó Könyvtárhoz kötődő szakszerű kutatószolgálat személyi és fizikai feltételeinek megteremtése után a következő lépés a Központi Könyvtáron belül egy önálló osztály megteremtése volt. A történeti gyűjtemények anyagainak szakszerű feldolgozására, a kutatások dinamizálására, továbbá ezek szervezeti megerősítésére Dárdai Ágnes, a könyvtár főigazgatója 2006 tavaszán tett lépéseket, amikor az egyetem szenátusa előtt kezdeményezte a Központi Könyvtár keretein belül a Történeti Gyűjtemények Osztályának (to-

⁴ MÓRÓ 2001.

vábbiakban TGYO)⁵ létrehozását. E szervezeti változás könyvtáron és egyetemen belüli elfogadtatását nagyban segítette a könyvtár egyre nagyobb elismerést kiváltó tevékenysége, amely évente megrendezett 3–4 szakmai programban, kiállítások szervezésében, magyar, angol és német nyelvű idegenvezetésekben öltött testet. Amikor pedig a könyvtár munkatársai először csatlakoztak a Múzeumok Éjszakája programsorozathoz, megtörtént a Klimó Könyvtár megnyitása a szélesebb közönség felé is. A Klimó Könyvtár óriási érdeklődést keltett egyetemen belül és kívül, a rendezvényekre több százan voltak kíváncsiak. Ekkorra érett meg az idő arra, hogy fél évtizednyi eredményes szakmai munka után az itt dolgozók tevékenysége intézményesüljön: a PTE Szervezeti és Működési Szabályzatának 38. számú melléklete rögzíti az Egyetemi Könyvtár szervezeti és működési rendjét, és e szabályzat tartalmazza a Történeti Gyűjtemények Osztályának legfontosabb feladatait és helyét a könyvtáron belül.⁶ Az osztály létrehozása tovább erősítette a történeti feltáró munka presztízsét, biztosította a könyvtárszakmai, az egyetemtörténeti és tudományos szakmai munka feltételeit. Az osztály vezetésének feladatát az egyre tapasztaltabb, és ma már elismert kutatóként számon tartott Pohánka Éva kapta meg, aki doktori disszertációját is a Klimó Könyvtár történetének feltárásával védte meg 2011-ben.⁷

A Központi Könyvtár 2010-es Tudásközpontba költözésével⁸ a Történeti Gyűjtemények Osztályának gyűjteményei kiegészültek újabb állományrészekkel, és megtörtént a modern és a régi történeti állomány fizikai szétválasztása. A TGYO Szepesy utcai épületében az alábbi állományok maradtak:

- a Klimó Könyvtár állománya,
- az 1851 előtt nyomtatott könyvek és periodikák,
- a hajdani püspöki könyvtár kézirat- és irattára,
- a Pécsi Egyetemi Könyvtár Irattára,⁹
- a Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény,
- a Jog- és Államtudományi Karon belül létrejött Kisebbségi Intézet könyvtára és sajtókivágat-gyűjteménye,
- az Országgyűlési Gyűjtemény,
- Mátyás Flórián pécsi nyelvész-történész könyvtára,
- Móró Mária Anna hagyatéka,
- Pécsi Egyetemi Könyvtár 1851 utáni védett állománya.¹⁰

⁵ Lásd 1. számú melléklet.

⁶ Lásd 2. számú melléklet.

⁷ POHÁNKA 2011.

⁸ Ma a PTE Központi Könyvtár a Benedek Ferenc Jogtudományi és Közgazdaságtudományi Szakkönyvtárral együtt a Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont épületében működik. (Pécs, Universitas utca 2/a.)

⁹ Az egyetemi könyvtár irattári anyagát 2014-ben adjuk át az Egyetemi Levéltár kezelésébe.

¹⁰ Lásd részletesebben: <http://www.lib.pte.hu/tgyo/klimo-konyvtar-gyujtemeny>

A Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény

Az Egyetemi Könyvtár történeti anyagokat kezelő részlegét tovább erősítette az a rektori döntés, mely az Egyetemi Könyvtár feladatait az egyetem muzeális tárgyainak, relikviáinak gyűjtésével és gondozásával bővítette. 2004-ben Lénárd László rektor kezdeményezte a könyvtár főigazgatójánál, hogy a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának szervezeti keretén belül kapjon helyet az Egyetemtörténeti Gyűjtemény, amely akkoriban az egyetemi helyszínektől távol, a Király utcában található Vasváry-házban működött.

A korábban a Vasváry-házban elhelyezett, Benke József által megszervezett egyetem-történeti kiállítás 2006. október 31-én megszűnt, és a Központi Könyvtár Szepesy Ignác utca 3. szám alatti épületének földszinti öt szobájában kapott új helyet. Állományának további őrzését, kezelését és gyűjteménnyé szervezését az egyetem könyvtára vállalta magára, átvéve háromfős személyzetét (Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Mátrai Miklós) is.¹¹ A gyűjtemény gondozásába ekkor kapcsolódott be a történeti állományokat gondozó különgyűjteményi részleg munkatársa (Kokovai Szabina) is.

A Vasváry utcai kiállítóhelyről érkező tárgyakat a megváltozott helyszín és környezet, valamint a rektori vezetés részéről érkező elvárások miatt is új múzeumpedagógiai és szakmai koncepció alapján rendeztük újra. Egy több évig tartó múzeumalapítási és kiállítás-szervezői folyamat vette kezdetét, amelynek alapját a Janus Pannonius Múzeummal megkötött, szakmai együttműködési megállapodás képezte. A korszerű múzeumpedagógiai elvek szerint létrehozott, valamint interaktív technológiát alkalmazó állandó kiállítás Pásztor Andrea muzeológus szakmai koncepciója szerint Dárdai Ágnes főigazgató irányításával készült el. A háttérmunkálatokban az egyetemi könyvtár számos (zömmel történész végzettségű) munkatársa vett részt (Dani Ágnes, Deák Máté, Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Kiss Krisztina, Kokovai Szabina, Miszler Tamás, Pohánka Éva, Radványi Ferenc, Szeberényi Gábor, Szilágyi Mariann). 2010. augusztus 30-án megkaptuk a hivatalos minisztériumi engedélyt is, amely muzeális gyűjteménnyé nyilvánította a Szepesy utcában található állományt.¹² Az állandó kiállítás 2010. november 17-én nyitotta meg kapuit, amelynek szakmai elismerését a krakkói Jagelló Egyetem híres egyetem-történeti múzeumának igazgatója, Stanislaw Waltos professzor erősítette meg, hiszen megnyitó beszédében elmondta, hogy nem csupán a PTE állandó egyetem-történeti kiállítása merített a lengyel példából, hanem ők is fejlesztik tárlatukat az itt látottak alapján. A pécsi egyetem-történeti gyűjteményről a krakkói egyetemi múzeum legfrissebb kiadványa is tudósít.¹³

A Pécsi Egyetem-történeti Gyűjtemény egyes darabjait állandó, illetve időszakos kiállításokon mutatjuk be a szűkebb egyetemi közönségnek és az egyetemen kívülről érkező látogatóknak.

¹¹ Az orvoskari képzéshez kötődő muzeális gyűjtemény Benke József vezetésével az Általános Orvostudományi Kar Szigeti úti épületében maradt.

¹² További részletek: <http://www.lib.pte.hu/tgyo/pecsi-egyetemtorteneti-kiallitas>

¹³ FISCHER-DÁRDAI-PÁSZTOR 2012. 7–16.

Szakmai–kulturális szerepvállalásaink

Az Egyetemi Könyvtár nemcsak a tudományos kutatásban vállal szerepet, hanem intenzíven részt veszünk könyvtárszakmai, illetve kulturális feladatok teljesítésében, kapcsolatépítésben is. Számos tudományos és szakmai testületnek tagjai vagyunk (MTA Könyvtörténeti Bizottság, MOKKA-R: Kárpát-medencei régi könyves közös katalógusépítés, PTE Egyháztörténeti Kutatóközpont, PTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport, Fogászattörténeti Kör). Munkatársaink az ERASMUS mobilitás program keretén belül több külföldi szakmai gyakorlaton vettek részt (Jagello Uniwersytet, Krakko; Universitätsbibliothek Karl-Franzens-Universität, Graz; University Library, Edinburgh; Zentralbibliothek, Zürich).

A Klimó Könyvtárat több mint egy évtizede népszerűsítjük nemcsak az egyetemi polgárok, hanem a lakosság körében is. Magyar, angol és német nyelven tartunk idegenvezetéseket. 2004 óta részt veszünk a Kulturális Örökség Napok, 2006 óta a Múzeumok Éjszakája programban. Nagy sikernek könyveljük el, hogy múzeumpedagógiai rendezvényeinkkel (Nagy Kultúra-játékos gyermekprogram: kódexszínezés, könyvkészítés, nyomdázás) sikerült megszólítanunk a fiatalabb korosztályokat, az óvodásokat, az általános és középiskolai tanulókat is.

Az állományainkban való kutatási eredmények reprezentálására elsőként 2001-ben, a Klimó Könyvtár frissen megjelent betűrendes katalógusának megjelenése kapcsán szerveztünk tudományos szimpóziumot, amellyel bizonyítani kívántuk, hogy a különféle tudományterületek művelői, legyenek bár filozófusok, jogászok, történészek, botanikusok, zenetörténészek, térképészek, könyvtárosok, restaurátorok vagy egyháztörténészek, bárki találhat kutatásra érdemes témát a Klimó-gyűjteményben. 2001 óta két alkalommal (2006 és 2010) szerveztünk hasonló céllal konferenciát. A konferenciák előadásai nyomtatott formában is megjelentek. Legközelebb 2014. október 16–17-én rendezünk Klimó-konferenciát a hajdani püspöki könyvtár megalapításának és nyilvánossá tételének 240. évfordulója alkalmából.¹⁴

Saját tudományos rendezvényeinken kívül közösen konferenciát szerveztünk az egyetem Állam- és Jogtudományi Karával a pécsi felsőoktatás történetének egyik állomásként ismert Pécsi Püspöki Joglyceum történeti múltjának bemutatására. Kollégáink rendszeresen részt vesznek a PTE Egyetemi Levéltár éves konferenciáján, továbbá a Mandulavirágzás Napokon is.

Az elmúlt bő évtizedben (2002–2013) 18 nívós időszak kiállítást rendeztünk a Klimó Könyvtárban, ezeket egyenként több százan látogatták, a kiállítások megnyitóját megtisztelték az egyetem és a püspökség első számú vezetői is. A bemutatók általában egy-egy történeti, vallási, kulturális évfordulóhoz vagy egy éppen aktuális témához kötődtek. Egyetemtörténeti témában 12, egyéb témában hat kiállítást szerveztek a Történeti Gyűjtemények Osztálya munkatársai, és munkánkról öt TV-felvétel készült.¹⁵

A tudományos kutatások eredményeinek megjelenését segítő, Fischerné Dárdai Ágnes főigazgató kezdeményezésére az Egyetemi Könyvtár újjászervezte az Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárában korábban elindított tudományos kiadványsorozatot

¹⁴ Lásd 3. számú melléklet.

¹⁵ Lásd 4. számú melléklet.

Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai címmel. E sorozat, illetve az abban megjelent munkák teremtenek lehetőséget arra, hogy a könyvtárosok is hozzájárulhassanak tudományos munkáikkal a Pécsi Tudományegyetem küldetésnyilatkozatában megfogalmazott tudományos minőség közvetítéséhez. Ennek jegyében látta meg a napvilágot a sorozat első kötete 2001-ben, a már említett Klimó Könyvtár szerzői betűrendes katalógusa. A kötetek témájukat tekintve igen színes képet mutatnak: a könyvtárkatalógustól és repertóriumoktól kezdve, a módszertani kutatások, bibliográfiák útmutatóján keresztül, a konferenciaköteteken át, a könyvtár- és kultúratörténeti monográfiákkal bezáróan. 2013-ra már a sorozat 11. kötetét adtuk közre.¹⁶

A könyvtár kutatói ambíciókkal rendelkező munkatársai napi szinten vesznek részt történettudományi, egyetem-, művelődés- és helytörténeti jellegű kutatásokban, amelyek eredményei publikációk, előadások és disszertációk formájában látnak napvilágot.

Az egyetemi bibliográfia

A pécsi egyetemen működése kezdetétől folyamatosan, különböző formátumban láttak napvilágot azok a bibliográfiai összefoglalók, amelyek az oktatók és kutatók publikációs munkásságát tartalmazták. E bibliográfiák könyvformátumban az 1967-es évtől jelentek meg, és az egyetem történetének fontos szeletét jelentik. A kötetek összeállításában, az adatgyűjtésben a könyvtárosok (Ádám Antalné, Bánfai József, Kajtár Istvánné, Molnár István) meghatározó szerepet játszottak. A 2000-es egyetemi integrációt követően új alapokra fektettük az oktatók, dolgozók publikációs munkáját összegyűjtő egyetemi bibliográfia összeállítását. Egy rektori utasítás szerint a publikációs adatokat az oktatók a könyvtár webszerverén elhelyezett, jelszóval hozzáférhető űrlapok kitöltésével gyűjtötték egybe.¹⁷ Az adatbázisból szerkesztett bibliográfiai kötetek nyomtatott formában is megjelentek 2004-ig. Az egyetemi bibliográfia munkálatainak koordinálását szintén a könyvtár munkatársai látták el (Bogárdi János, Bogáthyne Hasznos Éva, Markó Tamás). 2011 folyamán az MTMT (Magyar Tudományos Művek Tára) országos adatbázis elkészültével saját bibliográfiánk adatait átadtuk, majd egy újabb rektori utasítás¹⁸ szabályozta a központi rendszer adatainak bővítését, a hivatkozások gyűjtését. Az MTMT működtetésének szakmai felügyeletét – a korábbi hagyományoknak megfelelően – az Egyetemi Könyvtár látja el.

Tervek

Az egyetemtörténettel kapcsolatos feladataink ellátásában szoros együttműködésre törekszünk a PTE Általános Orvostudományi Kar Orvostörténeti Kiállításával és a PTE Egyetemi Levéltárral. Jövőbeli terveink között szerepel a Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény darabjainak (könyvek, tárgyak, fényképek) online, kereshető adatbázisokban való nyilvánossá tétele, valamint a már 2012 óta működő eKÉPEK fényképadatbázis¹⁹ rekord-

¹⁶ Lásd 5. számú melléklet.

¹⁷ REKTORI 2001.

¹⁸ REKTORI 2011.

¹⁹ Web: <http://corvina.tudaskozpont-pecs.hu/WebPac.kep/>

jainak bővítése. Az egyetemi vezetéssel együttműködve készülünk a pécsi egyetem 650 éves jubileumára 2017-ben, amellyel az első magyarországi egyetem, a hazai felsőoktatás 1367-es megalapítására emlékezünk. A 2013-as évben Bódis József rektor támogatásával – az Egyetemi Levéltár munkatársaival (Lengvári István, Polyák Petra) együttműködésben – megalapítottuk a jelen *Per Aspera ad Astra. A Pécsi Tudományegyetem művelődés- és egyetemtörténeti közleményei* című online periodikát, mely évente kétszer ad lehetőséget oktatóinknak, hallgatóinknak és külsős kutatóknak tudományos eredményeik publikálására.

FORRÁSOK

- REKTORI 2001 3/2001. számú Rektori Utasítás – A Pécsi Tudományegyetem oktatói és kutatói tudományos és művészeti tevékenységének bibliográfiájáról. (2001. október 31.) [online] (http://www.pte.hu/files/tiny_mce/File/rektori_utasitasok/2001_3.pdf) [2014.03.10.]
- REKTORI 2011 5/2011. számú Rektori Utasítás a Pécsi Tudományegyetemen folytatott tudományos publikációs tevékenységgel kapcsolatos adatbázis kialakításáról és alkalmazásáról. [online] (http://www.pte.hu/files/tiny_mce/SKMBT_C25311022308490.pdf) [2014.03.10.]

IRODALOM

- FISCHER-DÁRDALAI-PÁSZTOR 2012 FISCHER-DÁRDALAI, Ágnes – PÁSZTOR, Andrea: University History Exhibition. In: *Opuscula Musealia* Vol. 20. Red. Krzysztof Stopka. Nakł. Uniwersytetu Jagiellońskiego, [Kraków], 2012. 7–16.
- MÓRÓ 2001 A Pécsi Egyetemi Könyvtárban őrzött Klimó-könyvtár katalógusa. 1. kötet. A könyvek szerzői betűrendes katalógusa. Összeáll. MÓRÓ Mária Anna. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 1.) Budapest, 2001.
- POHÁNKA 2011 POHÁNKA Éva: A pécsi püspöki könyvtár története (1774–1945). Doktori értekezés. [Kézirat] Pécs, 2011.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

A Történeti Gyűjtemények Osztálya munkatársai 2014-ben

- Dr. Schmelczér-Pohánka Éva, osztályvezető, főkönyvtáros
- Dezső Krisztina, osztályvezető-helyettes, muzeológus-könyvtáros
- Gergely Zsuzsanna, könyvtáros
- Szeberényi Gábor, könyvtáros
- Szilágyi Mariann, könyvtáros

2. számú melléklet

A Pécsi Tudományegyetem Szervezeti és Működési Szabályzata. 38. számú melléklet

VI. fejezet: A Könyvtár történeti gyűjteményei. A Történeti Gyűjtemények Osztálya

12. §

(1) A Könyvtár hatáskörébe tartozik a 22/2005. (VII. 18.) NKÖM rendelet alapján muzeális értékűnek nyilvánított könyvállomány, a Klimó Könyvtár, a Kanonoki Gyűjtemény, és egyéb különgyűjteményeinek kezelése, feltárása, állagmegóvása, továbbá a muzeális könyvtári dokumentumok védettségének szem előtt tartásával, a kutatói igények kiszolgálása.

(2) A Könyvtár őrzi, feltárja és kutatási célokra rendelkezésére bocsátja nagy értékű, történeti jellegű gyűjteményeit. E gyűjtemények kezelésének rendjét a Könyvtár a Különgyűjteményi Kutatási Szabályzatban rögzíti.

(3) A Központi Könyvtár feladata a 22/2005. (VII. 18.) NKÖM rendelet alapján a kari, valamint a tanszéki könyvtárak muzeális állományának felügyelete.

(4) A Központi Könyvtár a muzeális dokumentumokkal kapcsolatban eleget tesz az adatszolgáltatási kötelezettségeinek.

...

(6) A Könyvtár szervezeti keretei közé tartozik a Pécsi Tudományegyetem múltját, jogelőd intézményeinek történetét dokumentáló Egyetemtörténeti Gyűjtemény, amelynek feladata az Egyetem és jogelőd intézményei köziratnak nem minősülő írásos és tárgyi anyagainak gyűjtése, feldolgozása és kiállítása.

...

(8) A Könyvtár történeti gyűjteményeivel kapcsolatos feladatait a Történeti Gyűjtemények Osztálya látja el.

3. számú melléklet

Konferenciák

- 2010. október 14. – Klimó György püspök és kora. Egyház, művelődés, kultúra a 18. században. Konferencia Klimó György püspök születésének 300. évfordulója alkalmából.
- 2009. október 16. – A Pécsi Püspöki Joglyceum emlékezete (1833–1923). Társ-szervezés a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karával.
- 2006. szeptember 26. – „...*használd ezt a könyvtárat... a hazá tisztetségére és oltalmára, magad és mások hasznára.*” – Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban.
- 2001. szeptember 28. – A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatá-ban.

4. számú melléklet

Időszaki kiállítások a Klimó Könyvtárban

1. 2013. június 12. – 2014. március 31. – „*Oltalmad alá futunk Istennek szent Anyja*” A Mária-tisztelet kialakulásának történeti hagyományai. Kiállítás a Klimó Könyv-tárban (Lantosné dr. Imre Mária, Gergely Zsuzsanna, Schmelczer-Pohánka Éva, Szilágyi Mariann)
2. 2012. június 6. – 2013. március 31. – „*A nagy világ csodái a fölöttünk való világról.*” Csillagászat-történet a Klimó Könyvtárban (Csóka-Jaksa Helga, Dani Ágnes, Szilá-gyi Mariann)
3. 2011. június 6. – 2012. március 31. – A pécsi nyomdászat évszázados históriá-ja (1772–1950). Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Dani Ágnes, Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Pohánka Éva, Szeberényi Gábor, Szilágyi Mariann)
4. 2011. április 18–20. – Könyvtörténeti kiállítás a 18. századi magyar és nemzetközi jogtörténet témakörében (XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szek-ció) (Szeberényi Gábor)
5. 2010. május 3. – október 18. – *Dél-amerikai függetlenségi háborúk.* Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Szilágyi Mariann)
6. 2010. április 28. – 2011. március 31. – Színes természetrajz – Rajzolt természet. Kiállítás a Klimó Könyvtár és a BMMI Janus Pannonius Múzeum Természet-tudományi Osztály anyagaiból (Kisbenedek Tibor, Török Ildikó, JPM; Kokovai Szabina, Pohánka Éva)
7. 2009. november 25. – 2010. március 31. – Az egyház(megye)i zenekultúra a Klimó Könyvtárban (Dezső Krisztina)
8. 2009. szeptember 15. – október 31. – A Pécsi Püspöki Könyvtár ritkaságai és kódexei. Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Pohánka Éva, Szilágyi Mariann)

9. 2009. június 4. – július 31. – A középkor egyházi és világi kultúrája. Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Dezső Krisztina, Pohánka Éva)
10. 2009. május 20. – október 31. – 1000 esztendő pécsi püspökei. Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Kovács Zoltán, levéltáros, Pécsi Püspöki és Káptalani Levéltár; Pohánka Éva)
11. 2008. szeptember 19. – december 31. – A reneszánsz könyvkultúra remekei. Kiállítás a Klimó Könyvtárban (Kokovai Szabina, Pohánka Éva, Vitári-Wéber Adrienn)
12. 2008. június 20–21. – Biblia-kiállítás a Klimó Könyvtárban (Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Kokovai Szabina, Mátrai Miklós, Pohánka Éva, Vitári-Wéber Adrienn)
13. 2008. április 14. – december 31. – „...*mindazt, ami az emberben jelentős, műveltséget, erényt, adottságot s minden egyebet az orvostudomány adományának kell tartanunk, hiszen ő azt óvja meg, ami nélkül semmi más nem létezhetné.*” Orvostudományi munkák a Klimó Könyvtárban. – Az Orvostudományi Kar megalapításának 90. évfordulója alkalmából (Csóka-Jaksa Helga, Kokovai Szabina, Pohánka Éva)
14. 2004. szeptember 18–19. – Európa kulturális öröksége a Klimó Könyvtárban. Kódexkiállítás Pécsi Tudományegyetem Könyvtárában (Csóka-Jaksa Helga, Pohánka Éva)
15. 2004. május 3. – május 31. – A hiszán-luzofón világ a Klimó Könyvtár könyveiben (Móro Mária Anna, Pohánka Éva)
16. 2004. március 19. – április 30. – Afrika európai szemmel. Kiállítás a Klimó Könyvtár anyagából (Móro Mária Anna, Kicsindi Edina, Pohánka Éva)
17. 2003. április 4–11. – Latin-Amerika a Klimó Könyvtár állományában (Móro Mária Anna, Pohánka Éva)
18. 2002. április 16–30. – Latin-Amerika az Egyetemi Könyvtár Klimó Gyűjteményben. A Latin-Amerika Központ és a Klimó Könyvtár reprezentatív kiállítása (Csóka-Jaksa Helga, Móro Mária Anna)

Egyetemtörténeti kiállítások külső helyszínen

1. 2013. november 21. – 2014. január 22. – 90 éve Pécssett. Az Erzsébet Tudományegyetem pécsi működése (1923–1950) (Dezső Krisztina, Gergely Zsuzsanna, Schmelczér-Pohánka Éva) (Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont)
2. 2013. október 11. – november 18. – 90 éves a pécsi jogi kar – Kartörténeti kiállítás (Dezső Krisztina, Schmelczér-Pohánka Éva) (Halasy-Nagy Aula, PTEÁJK Aula)
3. 2012. október 28. – 2013. január 7. – Szentágothai János emlékezete (Dani Ágnes, Dezső Krisztina) (Szentágothai Kutató Központ – PTE ETK)
4. 2012. szeptember 6. – december 15. – „...*Pozsonyban, fokozatos fejlesztés mellett, tanszabadsággal fejrubázott magyar királyi tudományegyetem állítatik fel.*” A pécsi egyetem centenáriuma. Vándorkiállítás (Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Schmelczér-Pohánka Éva) (PTE ÁOK, BTK, KTK, Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont)
5. 2012. január 11. – június 30. – 100 éve született Prinz Gyula (György-Dávid)

- Anita, Radvánszky Bertalan, PTE TTK Földrajzi Intézet; Csóka-Jaksa Helga, Jusztinger Antalné, PTE EK TGYO) (PTE TTK)
6. 2011. április 18–20. – A pécsi professzorok emlékezete. A pécsi jogi oktatás múltja (Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Pohánka Éva) (PTE ÁJK)
 7. 2010. szeptember 23–25. – A Pécsi Közgáz 40. éve. Jubileumi kiállítás (Áldozó Krisztián, Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné) (PTE KTK)
 8. 2010. április 9–23. – Angyal Pál munkássága. Kiállítás a PTE Állam- és Jogtudományi Karon (Pohánka Éva) (Az *Angyal Pál emlékezete* című konferencia csatlakozó rendezvénye, PTE ÁJK)
 9. 2009. október 16–31. – A Pécsi Püspöki Joglyceum emlékezete 1833–1923. (Kokovai Szabina, Pohánka Éva) (Kiállítás a PTE Állam- és Jogtudományi Karon a kapcsolódó konferenciához, PTE ÁJK)
 10. 2008. november 28. – december 5. – Pécsi felsőfokú történelemszakképzés történetének válogatott dokumentumai: 1923–1948–1983. (Dezső Krisztina, Jusztinger Antalné, Pohánka Éva) (PTE BTK Aula)
 11. 2008. szeptember 2. – 2009. március 31. – „*Harapós tudomány – mosolygó fogak*”. Pécs és a fogászat története (Deák Máté, Dezső Krisztina) (PTE Egyetemi Könyvtár Virágház)
 12. 2008. április 12. – május 20. – Orvosképzésünk a könyvek tükrében. Az Orvostudományi Kar megalapításának 90. évfordulója alkalmából (Benke József, Gracza Tünde, Jusztinger Antalné, Pohánka Éva) (PTE ÁOK Aula)

Egyéb témájú kiállítások külső és belső helyszínen

1. 2014. január 31. – február 28. – „*A császárért és a királyért szikével és fecskendővel – Orvosok az Isonzónánál és Dél-Tirolban 1915–1917*”. Kiállítás a Nagy Háború Emlékeiből (Molnár F. Tamás, Rendeki Szilárd, Széll Katalin, Kittkáné Bódi Katalin, Simon Adrienn, PTE ÁOK; Dezső Krisztina, Szeberényi Gábor, PTE EK TGYO) (PTE ÁOK Romhányi Aula)
2. 2012. október 26. – november 8. – Teleki József és a litterátus Telekiek. (Csóka-Jaksa Helga, Szeberényi Gábor) (Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont)
3. 2008. november 7–21. – „*A császárért és a királyért!*” Az első világháború tárgyak és dokumentumok tükrében. Kiállítás az első világháború befejezésének 90. évfordulójára (Deák Máté, Kokovai Szabina, Vitári-Wéber Adrienn, PTE EK TGYO; Kreutzer Andrea, Szoleczky Emese, Hadtörténeti Múzeum) (PTE Egyetemi Könyvtár)
4. 2007. június 5. „*Batthyány Emléknap*” (Deák Máté, Kokovai Szabina, Móró Mária Anna) (Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme)
5. 2006. október 20–31. – Az 1956-os forradalom a könyvtári dokumentumok tükrében. (Pohánka Éva, Szeberényi Gábor) (PTE Halasy-Nagy Aula)

6. 2006. október 20–31. – 1956 a történelemtankönyvekben. Poszterbemutató az 1956-os forradalom tankönyvi prezentációjáról. (Dr. Fischerné dr. Dárdai Ágnes) (PTE Halasy-Nagy Aula)

Tv-felvételek

1. 2009. augusztus 22. (Duna TV): *Isten kezében – Az ezeréves pécsi Egyházmegye története II.* (Pohánka Éva, szakértői közreműködés)
2. 2007. október 31. (Universitas TV, Pécs): Dr. Fischerné dr. Dárdai Ágnes: *Régi tankönyvek a Pécsi Püspöki Könyvtárban* (Nyitott Egyetem)
3. 2007. október 17. (Universitas TV, Pécs): Pohánka Éva: *A hajdani Pécsi Püspöki Könyvtár története* (Nyitott Egyetem)
4. 2005. szeptember 18. (MTV): *Magyar elsőke – Az első magyar közkönyvtárak* (Pohánka Éva, szakértői közreműködés)
5. 2005. március 6. (MTV): *Főtér – Pécs* (Pohánka Éva, szakértői közreműködés)

5. számú melléklet

A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai (sorozat)

1. *A Pécsi Egyetemi Könyvtárban őrzött Klimó-könyvtár katalógusa.* Összeáll. Móró Mária Anna 1. kötet. A könyvek szerzői betűrendes katalógusa. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 1.) Tarsoly Kiadó, Budapest, 2001. 695 p.
2. *A Történeti Szemle repertórium 1912–1930.* Összeáll. Hernádi László Mihály. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 2.) (Dialóg Campus szakkönyvek) (Conpendiarium), Dialóg Campus, Pécs–Budapest, 2001. 196, [1] p.
3. *A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában.* A 2001. szeptember 28-án megrendezett konferencia előadásai. Szerk. Csóka-Jaksa Helga. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) Pécsi Tudományegyetem Könyvtára, Pécs, 2001. 113 p.
4. Bertáné Németh Ágnes: *Az irodalomkutatástól a hivatkozásig.* Hallgatói segédlet. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 4.) PTE, Pécs, 2002. 75 p.
5. *A pécsi múzeumi értesítők és évkönyv repertórium 1908–1998.* Összeáll. Hernádi László Mihály. (Dialóg Campus szakkönyvek) (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai, 5.) (Conpendiarium) Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 2002. 348 p.
6. Szénászký Mária: *Szepesy Ignác kulturális és könyvtárfejlesztő tevékenysége.* (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 5. (sic! 6.) Pécsi Tudományegyetem Könyvtára, Pécs, 2006. 187 p.
7. „... használj ezt a könyvtárat ... a hazáért tiszteletére és oltalmára, magad és mások haszná-
ra.” Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban. Konferencia a Pécsi Tudomány-
egyetem Egyetemi Könyvtárában 2006. szeptember 26. Szerk. Pohánka Éva. (A
Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 7.) Pécsi Tudományegyetem Könyvtára,
Pécs, 2007. 147 p. [20 t.]

8. *Ünnepi tanulmányok Móró Mária Anna tiszteletére.* Szerk. Kokovai Szabina, Pohánka Éva. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 8.) Pécsi Tudományegyetem Könyvtára, Pécs, 2009. 373 p.
9. *Klimo György püspök és kora.* Egyház, művelődés, kultúra a 18. században. A 2010. október 14-én, Pécssett, Klimo György pécsi püspök születésének 300. évfordulójára megrendezett tudományos konferencia tanulmányai. Szerk. Pohánka Éva – Szilágyi Mariann. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 9.) Pécsi Egyetemi Könyvtár, Pécs, 2011. 300 p.
10. Schmelcz-Pohánka Éva: „*Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.*” A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) PTE Egyetemi Könyvtára, Pécs, 2012. 370 p., [24] t.
11. Molnár-Kovács Zsófia: *A tankönyvkutatás magyar bibliográfiája (2000–2010).* Különös tekintettel a történelemtankönyvek vizsgálatára. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 11.) PTE Egyetemi Könyvtára, Pécs, 2013. 81 p.

Egyetemtörténeti monográfia

Fedeles Tamás – Lengvári István – Pohánka Éva – Polyák Petra: *A pécsi felsőoktatás évszázadai.* Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2012. 162 p.

**The University Library as Centre for
Research on the History of the University**
by **Ágnes F. Dárdai**
(Summary)

Since its foundation in 1923, the Library of the University of Pécs has been one of the research centres for the historical study of the University of Pécs. Its core collection, the former episcopal library (Klimo Library), was originally created to serve as a university library. Its holdings, which continued to grow until the beginning of the 20th century, were offered to the Royal Erzsébet University after its removal from Pozsony (today Bratislava) to Pécs. The management of the library, while acknowledging the work of its predecessors, fostered knowledge related to Klimo Library at the turn of the millenium by employing specialists, whose task it has been to perform research on the library holdings and to organize conferences. Since 2006, the library has had the task of the curatorship of the historical collections of the university.

The Department of Historical Collections, founded in the Spring of 2006, warranted the integration of the originally distant collections, its tasks being the arrangement of the historical sources, making the library holdings available to researchers, organizing conferences and exhibitions, editing volumes of publications and editing the periodical for the history of the University. Our colleagues take an active part in research, especially in the fields of history in general and local history, the history of higher education, and cultural history.

(A szöveget Hartvig Gabriella fordította.)